
Vznikne „parlament“ vědců

Vznikne „parlament“ vědců

22.12.2011 03:56, Autor: Martin Rychlík

Profesor Fiala: Vládní rada pro výzkum bude řešit rozpočet, situaci v Technologické agentuře ČR i změny v hodnocení české vědy.

Řekl bych, že se premiéru Petru Nečasovi podařilo dobře nakombinovat tým, aby vědní rada mohla pracovat kolegiálně, dělně a skutečně ve prospěch českého výzkumu, říká hlavní vědecký poradce premiéra Petr Fiala.

Příprava rozpočtu pro českou vědu, hledání národních priorit bádání i chytré metodiky pro hodnocení výzkumu a změny v Technologické agentuře ČR. To jsou hlavní úkoly, jež stojí před nově ustavenou Radou pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI), která vládě radí, jakým směrem se má ubírat tuzemská věda. Jak již ČESKÁ POZICE uvedla, po premiérovi Petru Nečasovi (ODS), předsedovi vládní rady, v ní bude mít stěžejní slovo zvolená 1. místopředsedkyně Miroslava Kopicová a místopředsedové Karel Aim spolu s profesorem Petrem Fialou, jenž se v září stal šéfpodradcem premiéra pro vědu.

„Ano, volby tak dopadly. Rozhodování bylo velmi jednoznačné. Víceméně konsenzuální; výběr předsednictva respektuje i skladbu hlavních aktérů, kteří se oblastem výzkumu v ČR věnují. Většina z členů rady viděla takové složení jako praktické, rozumné a pro další fungování rady důležité,“ říká v rozhovoru pro ČESKOU POZICI profesor Fiala, dlouholetý rektor Masarykovy univerzity.

Fiala se pochopitelně hlásí mezi reprezentanty akademiků a vysokých škol. Předsednictvo rady se schází na rozdíl od řádných členů, jichž je třináct z celkové šestnáctky zastupující vysoké školy, Akademii věd ČR a průmysl, nikoliv jednou měsíčně, ale každý týden, tudíž práci věnují více času.

Nová vědecká aréna názorů

V říjnu byl zveřejněn mezinárodní audit české vědy, jenž vládní RVVI označuje vzhledem k jejímu vlivu za „kvaziministerstvo vědy“. Vnímá to podobně i profesor Fiala? „Do jisté míry ano, ale i se všemi nevýhodami, které má kolektivní orgán, jenž není úřadem. Premiér Nečas si to dobře uvědomuje. Udělal několik věcí, jež by měly situaci usnadnit,“ tvrdí Fiala.

Dvakrát třikrát ročně by se Fóra zúčastnilo asi čtyřicet lidí, kteří by diskutovali o české vědě Prvou je zřízení hlavního vědeckého poradce, právě kvůli kooperaci dosud poměrně roztržité správy české vědy. „Není tu jen rada, ale i ministerstva – především školství nebo průmyslu a další orgány. Pak také udělal druhý krok, když zřídil sekci vědy a výzkumu na úřadu vlády, aby posílil roli úřadu jako centrálního orgánu státní správy, kde sídlí i sekretariát výzkumné rady,“ říká Fiala ke změnám v řízení vědy.

A ještě jedna důležitá (a zřejmě i chvályhodná) novinka se chystá. „Pan premiér si uvědomuje, že rada je – bráno prosím v uvozovkách – exekutivní orgán. Petr Nečas má proto pocit, že by diskuze o české vědě měla probíhat i na nějaké další platformě, již bychom mohli nazvat ‚parlamentem‘, pracovně nyní nazvaným Fórum pro výzkum a vývoj. Naší představou je, že by se dvakrát, třikrát ročně fóra zúčastnilo asi čtyřicet lidí, kromě členů rady také reprezentanti klíčových institucí a skupin, kteří se v oblasti vědy a výzkumu pohybují. Diskutovali bychom společně, co je zapotřebí udělat, a názory vzešlé z těchto fór by mohly být velmi užitečné a byly by využity pro zlepšení činnosti RVVI. Dovedu si představit, že takové fórum se podaří vytvořit již v průběhu roku 2012,“ říká nynější prorektor Masarykovy univerzity.

Pan premiér si uvědomuje, že rada je – bráno prosím v uvozovkách – exekutivní orgán. Nečas má proto pocit, že by diskuze o české vědě měla probíhat i na nějaké další platformě, již bychom mohli nazvat „parlamentem“, upozorňuje Fiala.

O přeměně Technologické agentury ČR

Výzkumná rada má hodně restů. Jaké ji čekají priority? Podle Fialy se dá očekávat, že v úplně prvním sledu půjde řešení neutěšené situace kolem Technologické agentury ČR (TAČR), grantového orgánu, který udílí státní miliardy na aplikovaný výzkum a součinnost s průmyslem. V říjnu rezignoval její předseda Karel Klusáček, skončil i člen předsednictva profesor Karel Pospíšil.

„Už na prvním zasedání rady jsme vládě doporučili, aby přijala rezignace dvou členů předsednictva a současně jsme udělali důležitý krok: vyhlásili jsme podávání návrhů na nové členy předsednictva. Myslím, že u toho ale neskončíme; chceme provést revizi fungování TAČR včetně jejího legislativního vymezení,“ vysvětluje Fiala. Technologická agentura sice vznikala jako komplementární orgán ke Grantové agentuře ČR, která podporuje základní výzkum, ale ukázalo se, že funkce jsou trochu jiné – TAČR kombinuje veřejné a soukromé prostředky, podle Fialy bude třeba změnit řídicí strukturu, aby lépe odpovídala účelu.

Novým šéfem TAČR – o kandidátech se už ve vědních kuloárech spekuluje – by měla být výrazná manažerská osobnost. „V čele technologické agentury nemůže být nadále někdo, kdo to dělá takřka dobrovolně, na třetinový úvazek. Musíme funkci proměnit v plnohodnotné manažerské místo a najít osobnost, která s TAČR naplno spojí svoje profesní směřování, jinak to nebude pořádně fungovat,“ míní Nečasův šéfporadce. *Novým šéfem Technologické agentury ČR by měla být výrazná manažerská osobnost, která to bude dělat na plný úvazek*

Fiala: Budu politiky přesvědčovat

Dále se vládní RVVI musí urychleně zabývat přípravou rozpočtu pro výzkum a vývoj na rok 2013 s výhledem na léta 2014 a 2015. „Je to velice důležitý úkol. Jak všichni dobře víme, zatímco v předchozích obdobích mohly být výhledy konstruovány růstově, v posledních letech prostředky na výzkum stagnují anebo rostou jen nepatrně. A tak to bude i v příštích letech, přičemž požadavků, co by se ve vědě a výzkumu mělo realizovat, je hrozně moc, takže je tam i vysoká míra takzvaných mandatorních výdajů,“ upozorňuje Fiala.

„Když se podíváme, co se kolem státního rozpočtu odehrává, tak je nyní udržení stávajících výdajů na výzkum vlastně úspěchem, protože ostatní položky klesají. Pro rok 2012 došlo i k mírnému navýšení, což je naprosto výjimečná situace vztaheno ke kontextu. Mohu jen doufat a politiky přesvědčovat, aby tato tendence trvala, ale opravdu nevíme, co přijde,“ říká profesor politologie, dle něž je též podstatné připravit se na příští programové období Evropské unie a přichystat podklady pro operační program i jeho kofinancování.

Kromě chystané změny metodiky hodnocení vědy musí rada dotáhnout i vytyčení národních priorit výzkumu, jak ČESKÁ POZICE detailně informovala. Harmonogram je nastaven. „Podařilo se již dříve ustanovit expertní panely, proces výběru by měl skončit v červnu 2012, kdy jej vláda schválí. Povedlo se zapojit řadu renomovaných osobností,“ říká Fiala.

Kope Kopicová za průmysl?

To je dílem minulých RVVI, v níž působila například i někdejší ministryně školství Kopicová, k níž jsou kritičtí zejména mladí angažovaní vědci typu sdružení Věda žije!, kteří dnes rozeslali protestní tiskovou zprávu.

V ní píší: „Kandidáti (do rady) neprezentovali své představy o řízení vědy a výzkumu, pouze byli jmenováni premiérem Nečasem na základě nejasných kritérií. Premiér tak prokazuje, že jeho sliby o větší transparentnosti politiky nemají s realitou nic společného... Z dřívějších vyjádření Miroslavy Kopicové vyplývá, že podporuje směřování finančních prostředků určených na českou vědu do průmyslu a aplikované sféry na úkor základního výzkumu.“ A činovníci sdružení zřejmě chystají i nějaké další akce.

Když se podíváme, co se kolem státního rozpočtu odehrává, tak je nyní udržení stávajících výdajů na výzkum vlastně úspěchem, říká profesor Fiala.

„Doktorka Kopicová je dvojnásobná ministryně školství a dlouhodobě se věnuje výzkumu, podpoře inovací a zapojení ČR do evropských programů. Má v tom velkou kompetenci. Výtky, které zaznívají, směřují k tomu, že se údajně angažuje ve prospěch českého průmyslu. Tento zjednodušený pohled nesdílím, to podtrhuji, ale i kdybychom si řekli, že paní Kopicová spíše reprezentuje onu aplikační složku výzkumu, tak tím není nic ohroženo, protože složení rady – a uznal to i předseda Akademie věd Jiří Drahoš – je velmi vyvážené,“ míní Fiala, dle něž nikdy v minulosti v ní neměli akademici tak široké zastoupení.

„Řekl bych, že se premiéru Nečasovi podařilo nakombinovat tým tak, že přes všechny kritické hlasy, které logicky být musí, neboť situace v české vědě je velmi rozjitřená, že by rada mohla pracovat kolegiálně, dělně a skutečně ve prospěch českého výzkumu,“ dodává. A jako politolog se neobává ani výtek k malému zastoupení společenských věd.

Podle Fialy jsme v úplně jiné situaci než dříve – v době, kdy probíhaly ty největší vášně a boje mezi akademií věd, vysokými školami a průmyslem. Prováděla se reforma, která nebyla v některých oblastech úplně domyšlená. Ale byla to také doba, kdy měl rozpočet kontinuálně růst, což nyní nejde. „Máme určité limity a je v zájmu nás všech, aby prostředky byly skutečně dobře využívány. Kupříkladu sama akademie věd provedla interní hodnocení, někdy i bolestivé. A myslím, že jsme hodně dál, než si několik stále stejných mediálně aktivních kritiků připouští,“ domnívá se Fiala.

Ježíšek profesora Fialy

Pro rok 2012 má Fiala několik přání. „Abychom co nejrychleji přijali rozhodnutí o hodnocení výzkumu a vazbě na financování. Mou představou je, že bychom se s ohledem na rozpočtovou situaci, výsledky mezinárodního auditu a zkušenosti pokusili stabilizovat financování výzkumných institucí tak, že bychom na dva tři roky garantovali současnou výši financování a na nějakou dobu jej odpojili od hodnocení. Stabilizovali bychom tím situaci, jež je pro řadu institucí neúnosná,“ plánuje.

Fiala: Přeji si, abychom dokázali financovat věci, jež jsou kvalitní a pomáhají nejen rozvoji vědy, ale i společnosti. Současně by ale rada zadala vypracování respektovánímhodné metodiky, jež by byla během dvou tří let hotová a k níž by se v budoucnu přihlíželo při rozdělování financí . „Ale už nikdy nesmíme opakovat onen mechanický způsob, který vědecká komunita překřtila na kafemlejnek,“ upozorňuje Fiala.

Dalším jeho přáním je dotvoření národních priorit výzkumu, toho, co Česko opravdu potřebuje stěžejně podpořit v aplikovaném výzkumu. „Chtěl bych, aby financování české vědy bylo dostatečné a abychom dokázali financovat věci, jež jsou kvalitní a pomáhají nejen rozvoji vědy, ale i společnosti. To není jednoduché. Nyní máme jako vědecká komunita velkou šanci se na tom nastavování pravidel společně podílet.“